

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ І МУЗЕЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

Кафедра туристичного бізнесу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВОЛИНСЬКОЇ
ОБЛАСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ»**

здобувача вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня

зі спеціальності 242 «Туризм»

освітньо-професійної програми «Туризмознавство»

ЛУКОВКІНА КАРИНА АНДРІЇВНА

Допущено до захисту:
Завідувач кафедри, доктор
культурології, доцент

**БОЖКО
ЛЮБОВ
ДМИТРІВНА**

Науковий керівник:
доцент, кандидат історичних наук

**ФОМІН
МИХАЙЛО
ВОЛОДИМИРОВИЧ**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ.....	6
1.1. Поняття туризму та туристичного потенціалу	6
1.2. Туристичні ресурси та їхня класифікація.....	8
1.3. Туристична інфраструктура як елемент ресурсного потенціалу території.....	11
Висновки до розділу 1	13
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	15
2.1. Природно-географічні особливості регіону дослідження	15
2.2. Культурно-історичні особливості формування туристичних ресурсів у області	18
2.3. Соціально-економічні аспекти формування туристичного потенціалу	22
Волинської області.....	22
Висновки до розділу 2	24
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ОБЛАСТІ.....	
3.1. Можливості використання наявного туристичного потенціалу.....	
3.2. Недоліки в розвитку індустрії туризму регіону дослідження.....	29
3.3. Удосконалення індустрії туризму області.....	30
Висновки до розділу 3	33
ВИСНОВКИ.....	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39
ДОДАТКИ.....	43

ВСТУП

Сфера туризму - це та індустрія, яка має важливу роль в економіці країни і в світовій економіці в цілому. Туризм створює нові робочі місця, тому є другим генератором нових робочих місць в світі. Це одна з небагатьох сфер, де створення нових технологій не веде до скорочення персоналу. Окрім того, ми бачимо, що туристичну сферу можна активно розвивати і надзвичайних ситуаціях. Як , наприклад, це було в 2020 під час всім відомої пандемії коронавірусу.

Багато хто вважає, що в подальшому Україна зможе реалізувати себе, як потужний центр розвитку, але лише в тому випадку, якщо буде ефективно використовувати ресурси, перш за все, на регіональному рівні. Для розвитку туризму у нас є понад 603 549 км² території, яка багата своїми природно-географічними, культурно-історичні та соціально-економічні туристичні ресурси. Якщо брати з адміністративно-територіальної точки зору до складу України входить 24 області, які в перспективі можна буде використовувати для розвитку туристичної сфери нашої країни. Не є виключенням і Волинська область, основні аспекти туристичного використання якої будуть окреслені на сторінках даної роботи.

Актуальність дослідження - Волинська область має унікальне і унікальне поєднання природного і культурно - історичного різноманіття і дуже успішним розташуванням регіону, але попри все це має слабку туристичну популярність. Це дає можливість реалізувати успішно стратегію розвитку туристичного потенціалу і вплинути на розвиток економіки регіону, яка в даний час вважається однією з найслабкіших в Україні.

Об'єкт дослідження - Волинська область, як територія для розвитку туристичної індустрії.

Предмет – туристичний потенціал краю загалом.

Мета дослідження: розробка стратегії розвитку туристичного потенціалу Волинської області, а також вивчити перспективи подальшого розвитку туристичного потенціалу міста.

Для досягнення цієї мети у роботі вирішуються такі завдання:

- розглянути теоретичні поняття, що пов'язані з оцінкою туристичного потенціалу:
- сформулювати поняття туризму та туристичного потенціалу;
- розглянути класифікацію туристичних ресурсів;
- розглянути роль інфраструктури в туризмі;
- проаналізувати туристичний потенціал Волинської області;
- проаналізувати природно-географічні особливості регіону дослідження;
- виявлення культурно-історичних особливостей формування туристичних ресурсів в області;
  - оцінити соціально-економічні передумови для розвитку туризму;
- досліджувати можливості використання наявного туристичного потенціалу;
- проаналізувати стан розвитку туризму в регіоні, виявити слабкі та сильні сторони;
- розробити систему заходів, спрямовану на розвиток туризму в регіоні.

Методологічною основою написання звіту став метод аналізу, що застосовувався при вивченні туристичних ресурсів та їх класифікації, синтезу, який використовувався для вивчення взаємозв'язку між рівнем забезпеченості туристичними ресурсами та туристичним потенціалом. Метод індукції використовується для розгляду соціально-економічних та культурно-історичних туристичних ресурсів. Метод наукового дослідження - це засіб для виконання розумових і практичних операцій, які направлено на вирішення певних пізнавальних завдань з урахуванням вже пізнавальної мети. За допомогою таких методів можна витягти бажану інформацію, яка буде відповідати потребам суспільства або конкретної науки.

Структура роботи складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Перший розділ присвячений теоретичним засадам формування та використання туристичного потенціалу території. Другий розділ присвячений характеристикам природно-географічної, культурно-історичної та соціально-економічної підтримки туристичного потенціалу досліджуваного регіону, а третій розділ описує переваги, недоліки та вдосконалення використанні туристичного потенціалу в регіону. Висновки написані з метою підведення підсумків виконаної роботи.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ

1.1 Поняття туризму та туристичного потенціалу

Відповідно до загальновизнаних норм у науковій галузі будь-яке дослідження повинно починатися з підготовки теоретичної основи для його здійснення. Оскільки тема даної роботи тісно пов'язана з туристичною галуззю, її основними визначальними чинниками є туризм у всіх його проявах, туристичний потенціал, а також відповідні ресурси та їх класифікація. Ці особливості будуть розглянуті на сторінках розділу.

Перш за все, необхідно визначити поняття туризму. За даними ВТО, це тимчасовий виїзд якоїсь особи з місця постійного проживання з метою. Наприклад оздоровчою, освітньою, професійною, діловою чи іншою метою, але це все без оплачуваної діяльності за місцем проживання. Те саме визначення цього поняття наведено в Законі про туризм [1].

Одне з перших і найточніших визначень туризму запропонували професори Гудзікер і Карп з Бернського університету. Пізніше це тлумачення було схвалено Міжнародною асоціацією наукових експертів з туризму. Дослідники вважають, що туризм можна вважати низкою явищ і взаємозв'язків, оскільки він виникає в результаті подорожі, якщо він не веде до постійного проживання в певному місці та не пов'язаний з прибутком. Як бачите, це визначення схоже на те, що колись було офіційно затверджено ВТО.

Існує багато підходів до класифікації туризму, які йдуть за географічним принципом, напрямком туристичного потоку, та метою подорожі, джерелами фінансування, методами перегляду, збільшенням розміру, кількістю учасників, тривалістю подорожі, організацією та іншими критеріями. Темою дослідження є туризм у Волинській області, який пов'язаний з географічними принципами

зв'язку також з внутрішніми з точки зору залучення вітчизняних відпочиваючих, підтримки подорожей. Ми повинні враховувати те, що ресурсний потенціал є найдорожчим, паломницьким і релігійний, культурно виразний та екологічний погляд на туризм, що виявляється в тлумаченнях сучасних експертів. Також можна зрозуміти, що туризм у всіх його формах - це діяльність, розвиток якої залежить від ряду факторів: матеріальних ресурсів, що забезпечують дозвілля, віку, фізичної форми, здоров'я, рівня духовного розвитку населення, які користуються певними засобами для огляду тощо. Це говорить про повну інтегрованість туризму у всі сфери суспільного життя. З цією метою існує баланс функцій низької ємності.

Тому наша індустрія розваг виконує ряд важливих функцій, серед яких:

- відпочинок (або рекреаційна) - забезпечує відновлення фізичних та духовних сил туристів у спеціалізованих районах;
- соціальна - вона надає можливість усунути соціальну нерівність між людьми з грошима та малозабезпеченими шляхом постійного створення нових робочих місць та подолання безробіття. Це також сильний об'єднуючий фактор для людей у нашому з вами світі.
- екологічна - дозволяє сприяти екологічній освіті серед туристів, а також спрямовувати матеріальні ресурси, отримані від туристичної діяльності, на прийняття рішень з екологічних питань;
- культурний - сприяє підвищенню культурному рівнях учасників поїздки, підтримує взаємне проникнення різних культур відповідно до існуючих туристичних потоків;
- освітній - підвищує загальний рівень освіти населення, особливо за рахунок участі в оглядових екскурсіях та відвідування культурно-історичних пам'яток;
- економічний - стимулює бізнес, є основою державних прогнозів для Карибського басейну і загалом для всіх країн основним джерелом доходу, в якому надається туристичне обслуговування; виховна -

сприяє формуванню морально-етичних основ поведінки в суспільстві, дає змогу формувати толерантність до інших націй та культур;

- релігійний - відповідає за формування уявлень про віру та традиції власного народу та людей, що проживають у певному туристичному напрямку.

Як бачимо, на практиці туризм справді є складним і багатограним поняттям. Він має дуже багато тлумачень, сильну та довгу історію розвитку, безліч функцій. Це все мають дуже великий вплив на розвиток суспільства, особливо в контексті наростаючої глобалізації. Результатом цього розділу може бути те, що сьогодні туризм є багатограним і відносно популярним поняттям, а потенціал туризму є дуже важливою категорією для розвитку у цьому секторі. Але, як бачимо, різноманітність методів оцінки дозволяє вибрати, що кожна з ситуацій може призвести до плутанини. Та її, на наш погляд, можна уникнути лише шляхом уніфікації вимог до оцінки туристичного потенціалу на загальносвітовому рівні.

1.2 Туристичні ресурси та їхня класифікація

Як я згадала в попередній частині своєї роботи туристичні ресурси - це сукупність природних і соціокультурних комплексів і їх елементів, які сприяють тому, щоб задовольнити фізіологічні і соціальні потреби людини і вплинути на його можливості працездатності . Вони є одним із системо формуючих понять туризмознавства як науки, тому чітка дефініція даного терміну надзвичайно важлива для проведення будь яких досліджень, пов'язаних з туризмом. Туристичним ресурсам характерні наступні властивості:

- Принадність до чогось - здатність привернути увагу мандрівника.
- Клімат та його умови – це є ряд факторів, спричинених погодним режимом, які циклічно повторюються з року в рік. З точки зору класифікації туристичних ресурсів ця властивість найбільш тісно

пов'язана з природно-географічною організацією туристичних ресурсів.

- Зручне розташування – може показати з якими перешкодами доводиться боротися туристам для того, щоб дістатися до точного туристичного місця .
- Мальовничі та екологічні особливості - уміння чітко піднести цінність природних та географічних ресурсів в туризмі з точки зору привабливості ландшафту;
- соціально-демографічні характеристики – як можна використовувати туристичні ресурси і поката виявити важливість соціально-економічний розвиток краю.
- потенційний запас - важливо виявити довготривалу можливість використання деяких туристичних ресурсів у довготривалій перспективі;
- спосіб використання – покаже як ті чи інші туристичні ресурси можуть позитивно вплинути на розвиток туристичної сфери країни;

Важливим аспектом використання і дослідження туристських ресурсів, навіть не дивлячись на їх велике розмаїття, вони мають класифікацію. Якщо дивитися з наукової точки, то ми бачимо, що це процес розподілу одиниць відносять до певної сукупності (у нашому випадку туристичних ресурсів) на групи з абсолютно різними ознаками. У сучасному світі існує дуже велика різноманітність класифікацій туристських ресурсів, які пропонують вчені з усіх куточків нашої планети. Найвідомішими, яких я можу виділити, були М. П. Крачила, М. Труасі, П. Дефера та О. О. Бейдика. [3]

Крачило Микола Павлович поділяє туристичні ресурси на наступні групи:

- сама природа (клімат, різні водні ресурси, рельєф, флора і фауна і т.д.);
- культурні та історичні (музеї, виставки, фольклор, центри прикладного мистецтва і тому подібне);

- соціальні та економічні (транспортна доступність, рівень економічного розвитку, особливості територіальної організації) ;

В основу класифікації М. Труасі покладено поділ туристичних ресурсів на створені й не створені працею людини. він розділяє всі на підрозділи: зробила людина чи ні.

- Звичайні природні туристичні ресурси. Тобто "потенційний туристичний капітал". Включають клімат, пейзаж, моря, озера, ріки, гори, та ліси тощо. Але вони не відновлюються в міру споживання. Або відновлюються десятиліттями або навіть сторіччями. Як приклад - ліси.

- Що до туристичних ресурсів, які були створені працею людини, то це архітектурні споруди, пам'ятники, твори мистецтва тощо. Це об'єкти є для показу чи екскурсій.

- Додаткові туристичні ресурси. Вони були створені лише працею людини для надання послуг. Тобто це інфраструктура району, всі підприємства, призначені для прийому та різного обслуговування туристів. Їх можна назвати економічними. Бо вони є підставою для оцінювання розвиненості сфери послуг, а також для прийому й обслуговування туристів. Наприклад, у деяких європейських країнах дедалі більшого поширення набувають спеціальні гастрономічні тури. На відміну від Труасі, Гранье-Дефер Пьерне вважає, що до туристичних ресурсів підприємства з прийому й обслуговування туристів. Та поділяє всі наявні туристичні ресурси на наступних 4 групи:

- Гідром — прямими словами – це вода. Тобто річки, озера, моря та інше.

- Фітом — все те, куди до складу йде земля. Перші створені лише самою природою (тобто ліси, гори, скелі). А також ті, що є результатом людської праці (національні парки або сади).

- Літом — все те, що створив певний людина. Тепер це приваблює туристів на основі свого призначення.

- Антропом як правило охоплює всі види людської діяльності. Вони можуть викликати інтерес туристів, незалежно від оточення. До антропому відносять і саму людину, або її життя, погляди та звичаї.

В результаті можна стверджувати, що туристичні ресурси відіграють дуже помітну роль у розвитку індустрії туризму, і, незважаючи на різноманітність класифікацій, всі вони мають об'єднуючий фактор, а саме: всі без винятку природні, соціально-економічні та культурно-історичний. На наш погляд, таке явище є виправданням, тому що елементи навколишнього середовища, згадані в цих групах, є найбільш важливими в туризмі.»[2].

1.3 Туристична інфраструктура як елемент ресурсного потенціалу території

Сам термін "туристична інфраструктура" походить з латині. Та складається з таких понять як «infra» (під) та «sturtura» (тобто будова, розташування), і пройшов чималий шлях для свого розвитку. На самому початку ХХ століття під поняттям інфраструктура мали на увазі комплекс споруд, які виконували дії збройних сил, тобто склади, військові бази, полігони та ін. Вже в початку 40-х років поняття «інфраструктура» вже використовували для групи галузь, вони тим самим забезпечували функціонування промислової і сільськогосподарської промисловості. Туристична інфраструктура в нашому спільному розумінні - це сукупність інших підприємств, установ або ж просто закладів. Та вони спрямовані на покращення потреб туриста, в його оздоровленні або просто для отримання гарного відпочинку. Важливим фактором для цього є транспортні шляхи та об'єкти для розміщення туристів. Ми постараємося розглянути її як цілісну систему, що складається з двох підсистем: соціальної і виробничої, які взаємопов'язані між собою і взаємообумовлені до туриста. У свою чергу інфраструктура в тій чи іншій мірі створює туристичні регіони, сприяє спеціалізації туризму. Завдяки існуванню інфраструктурне зв'язків між об'єктами визначають як проходить обслуговування на різної території.

Розвиток соціальної інфраструктури відповідає якісним стандартам обслуговування. Це є важливою частиною, адже турист, який поїхав від постійного місця проживання і максимально звільнений від повсякденних турбот, потребує ефективного обслуговування у вільному проведенню часу. Тут дуже вагоме місце належить закладам для розміщення приїжджих туристів, громадського харчування, побутового обслуговування. Адже можна створити різні параметри особистого споживання чоловіка, який приїхав до них.

За рахунок ресторанів різного класу, наприклад барів, кафе і звичайних їдалень, пунктів швидкого приготування їжі, різних типів буфета і кафе на кшталт самообслуговування створюють систему міського харчування. У структуру харчування, як правило додають; сніданок або повний пансіон. Якщо пансіон хоча-б має триразове харчування, то можна сказати що напівпансіон - це дворазове харчування протягом одного туро-дня.

Об'єкти розміщення туристів. До них належать різні види готелів і аналогічні йому установи, комерційні та соціальні заклади розміщення або інші спеціалізовані установи розміщення. Заклади для розміщення туристів - це абсолютно будь-які об'єкти, де туристам пропонують місце для ночівлі на один чи на декілька днів. По суті розміщення туристів є одним з найважливіших сегментів туризму і це так. Адже комфортність таких об'єктів дуже впливає на гарну якість обслуговування. Основними закладами розміщення туристів є готелі, автомотелі, турбази.

Крім готелів і харчування для приїжджих турист, в туристичній інфраструктурі вагомим сегментом вважають транспортну систему. Вона повинна бути з зручною дорожньою мережею, та авто-пристроїв. Дорожньо-транспортна мережа в туристичних регіонах найчастіше переважно комплексна, адже тут існують багатоцільові зв'язки - виробничі, або туристичні, які створені на основі залізничних або повітряних доріг. Хоча, в разі регіону дослідження, критичним є питання забезпечення повідомленням залізничного і автомобільного типу.

Загалом, якщо спиратися на вищенаведену теоретичну основу, то для подальших прикладних досліджень, ми можемо з упевненістю сказати, що туризм і його інфраструктура є надзвичайно вагомим елементом чекаючи соціально-економічного розвитку будь-якої галузі, адже функціонування і розвиток ні інфраструктурного об'єкта, будь то це просто звичайний заклад громадського харчування, або заклад банківської установи, неможливо без забезпечення високого рівня транспортної доступності, стабільності соціальних, економічних, політичних і екологічних показників розвитку регіону і тому подібних елементів соціально-економічної сфери. Саме тому, в наступних розділах даного дослідження будуть застосовані характеристики туристичної інфраструктури регіону з урахуванням всіх інших ресурсних можливостей.

Висновки до розділу 1

Отже, в першому розділі ми теоретично зробили аналіз на основі формування і використання туристичного потенціалу краю. У зв'язку з цим можемо встановити те, що туризм дійсно є складним і багатограним поняттям, яке по праву має безліч інтерпретацій, дуже тривалу історію розвитку, розгалужену тимчасовою класифікацією і безліч інших функцій які мають дуже великий вплив на розвиток суспільства, особливо в сучасних для нас умовах зростаючої глобалізації. Туризм та його потенціал відіграє важливу роль стосовно розвитку індустрії розваг на тій чи іншій території, та за рахунок різноманіття методів для його оцінки. Це з одного боку дозволяє підібрати його відповідно до кожної окремо взятої ситуації, а з іншого може привести до сильної плутанини, уникнути якої, на нашу думку, можна тільки шляхом його уніфікації вимог до проведення оцінки туристичного потенціалу на загальносвітовому рівнях.

В результаті чого точно можна сказати, що туристичні ресурси дійсно грають дуже помітну роль у розвитку сучасної індустрії нашого туризму, а не дивлячись на різноманіття класифікацій всі вони об'єднуючий фактор який як

ніяк полягає в тому, що всі без винятку вчені виділяють приблизно однакові групи ресурсів серед яких природні соціально -економічні та культурно-історичні. На нашу думку, таке явище виправдано оскільки саме елементи середовища перераховані в цих групах є найважливішими в туристичній діяльності.

Крім того, однією з найважливіших частин туристичної інфраструктури вважається транспортна система, яка, як правило, складається з дорожньої мережі, транспортних засобів і мережі обладнання. Дорожньо-транспортна мережа в туристичній галузі є в основному складною, оскільки існують багатоцільові повідомлення - виробнича, трудова, туристична, залізнична, автомобільна, водна, повітряна. Але буває, що в разі регіону дослідження, критичним може бути питання забезпечення повідомленням залізничного і автомобільного типів. Загалом, спираючись на вищенаведену теоретичну основу для подальших прикладних досліджень, ми можемо з упевненістю сказати, що туристична інфраструктура є надзвичайно вагомим елементом соціально-економічного розвитку будь-якого регіону. Функціональність і розвиток будь-якого типу інфраструктури, будь то щось вагоме підприємство громадського харчування або банківська установа. Дуже важливий високий рівень транспортної доступності, а також стабільність соціальних, економічних, політичних і екологічних показників і соціально-економічних елементів регіону. Без підтвердження зробити це неможливо. Тому такі розділи цього дослідження будуть використані для ілюстрації туристичної інфраструктури району з урахуванням можливостей всіх інших джерел.

РОЗДІЛ 2

. СУЧАСНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Природно-географічні особливості регіону дослідження

У даному розділі, спираючись на вищезазначену теоретичну основу проаналізовано територію регіону дослідження з точки зору наявності туристичних ресурсів і потенціалу. Під територією дослідження слід розуміти Волинську область у її адміністративних межах, а перш ніж розпочати аналіз необхідно зазначити загальні особливості цього регіону.

Волинська область – знаходиться на північному заході країни та має понад 3/4 території[6]. По сусідству має на заході воєводство Республіки Польща, на півночі межує з Брестською областю Республіки Білорусь, а на сході межує вже з Рівненською областю, на півдні — з Львівською областями України (Рис.2.1).

В межах всієї області пролягає понад 395 кілометрів кордону України. Площа Волинської області понад 20143 км², і це становить майже 3,3% території України, що становить її на 19 місце серед областей України. З півночі на південь вона розкинулася на 185 км, а зі сходу на захід — на 155 км. Волинь має дуже багато озер (їх понад 219). Можу виявити найбільші — це Світязь, Пулемецьке, Турське, Лука.

Також тут протікає понад 129 річок, їх загальна протяжність 3 000 км. Перейдемо до клімату облаті. Він помірно-континентальний. Середня температура з січня –5 С, липня +20 С. А зафіксована рекордна температура повітря становила +38,0 С

(Володимир-Волинський, 11 серпня 1946 р.), найнижча –38,9 °С (Володимир Волинський, 11 лютого 1929 р.). У середньому за рік випадає 570–620 мм опадів.

З точки зору туризму найбільш атрактивними частинами краю є Шацький, Камінь – Каширський, Любешівський, Володимир – Волинський райони та місто Луцьк[7].

Шацький район знаходиться у північно-західній частині області. Це гарний озерний та лісовий край Волині. Розмістився на території та займає площу понад 750 км². Займає майже 3.7% території області. Тут є двадцять п'ять озер і протікає три річки. Найбільші з озер можна сказати перлина України — Світязь, Пулемецьке, Луки, Люцимер, та й не менш привабливе — Пісочне. На територію Волинської області приїжджає дуже багато туристів. За рахунок того, що вона має теплий клімат, красивий ландшафт, стабільну економіку, то має великий попит. Клімат Шацького району помірно-континентальний, не досить вологий, та з м'якою зимою і нестійкими морозами, частими відлигами та нежарким літом, значними опадами, затяжними весною та осінню. Температура води в переважній більшості озер району стає придатною для купання з другої декади червня і триває в середньому 80 днів (до другої декади вересня). Максимальна температура води +22 С, хоча за умов тривалої теплої та бездошової погоди можливий підйом температури до + 24[8].

Камінь – Каширський район – знаходиться на півночі Волинської області України, субрегіон Полісся. Площа становить 1 747 км². Це каже про те, що вона на 2-гому місці Волинській області. Головна річка — річка Стохід. У районі знаходиться багато озер. Наприклад одно з озер Заболоцьке, воно є карстового походження. Також є р. Стохід який має призначення ландшафтного заказнику. Саме з вищезазначеними об'єктами природи пов'язаний основний туристичний потенціал краю[9].

Володимир-Волинський район - адміністративно-територіальна одиниця в Україні, на південному-заході Волинської області. Поряд з обласним центром цей район є основним осередком розвитку культурно – пізнавального туризму через свій високий ресурсний потенціал і багате історичне минуле.

Пам'ятки зосереджені у селі Зимне та місті Володимир – Волинський[10].

Любешівський район – знаходиться на сході Волинської області. Клімат району — помірно континентальний. Любешівський район є одним із найвологіших районів Полісся, його природні умови типові для Поліської зони і характеризуються помірно вологим кліматом з порівняно прохолодним літом і м'якими, часто нестійкими зимами. Середньорічна температура становить + 7 °С, січня — -4.8 °С. липня — + 18,2 °С. Абсолютний максимум температури повітря +36,9 °С (10.08.1992), абсолютний мінімум -37,2 °С (12.01.1950). Сума річних опадів в середньому становить 501 мм, за вегетаційний період випадає 330– 380 мм. Рекордна кількість опадів за рік — 807,4 мм (1974) (норма 599 мм), найменше опадів випало у 1961 р. (268,5 мм). Значний вплив на клімат району має велика кількість річок. На території району знаходяться озера Біле, Люб'язь річки Прип'ять, Цир, Турія, Коростянка, Стохід, що є основою природних туристичних ресурсів. У районі 33% території займають ліси, 20% — болота, 2% — вода, 1% — пісок[11].

Туристичні ресурси загалом мають природоохоронне походження. Більшість території району займають заповідні зони, головною з яких є національний природний парк «Прип'ять-Стохід», з яким також пов'язані надії на подальший розвиток туристичної сфери краю.

Луцьк – це головний обласний центр Волині. Політичний, релігійний та культурний центр краю. Саме це місто є осередком розвитку культурно – пізнавального туризму в області завдяки безлічі архітектурних пам'яток і багатій історії[12].

Виходячи з перерахованого вище можна зробити висновок. Спираючись на загальну характеристику краю можна з упевненістю говорити, що тут зосереджено безліч потужних природних і культурно - історичні ресурсів. Вони всі забезпечують потенціал для розвитку індустрії світового туризму. А його особливості, а також переваги і недоліки краю з цієї точки зору буде розглянуто на наступних етапах цього дослідження.

2.2 Культурно-історичні особливості формування туристичних ресурсів у області

Культурно-історичні це ті туристські ресурс, які лежать в - основі для розвитку різних видів туризму таких як пізнавальний, паломницькій, культурно - просвітницький та інші. У зборі рекреаційних ресурсів важливе значення займають культурно-історичні ресурси, які показують собою спадщина суспільного розвитку. Вони оптимізують рекреаційну діяльність в цілому а також служать для організації культурно-пізнавальних видів рекреаційних занять. Серед культурно-історичних об'єктів першочергового значення належить пам'яткам історії та культури, які є найбільшою привабливістю і на цій основі служать головним джерелом задоволення потреб пізнавально-культурної рекреації. Всі різні і від їх основних ознак пам'ятки історії та культури поділяються на п'ять основних видів: археології, містобудування і архітектури, історії і мистецтва, документальні пам'ятки. З точки зору туристичної науки це сукупність і є створення в процесі історичного розвитку даної території пам'яток матеріальної та духовної культури. Вони є об'єктами загального туристично інтересу. До групи історико-культурних рекреаційних ресурсів належати пам'ятники історії, історико-архітектурні пам'ятники, пам'ятки сучасної архітектури. Унікальні споруди культури, спорту. Історікокультурний потенціал - це матеріальні і духовні пам'ятники того чи іншого регіону. Але варто сказати, що це дуже важливо для формування самодостатньої туристичної сфери на тій чи інші території, для задоволення матеріальних, в тому числі туристичних, потреб.

На нашу думку, щоб ми змогли краще зрозуміти різноманіття культурно-історичних пам'яток регіону нашого дослідження, їх краще представити в формі таблиці 1.1

Розподіл пам'яток архітектури Волинської області за районами

Назва району	Кількість пам'яток архітектури, одиниць	Кількість пам'яток архітектури національного значення, одиниць	Кількість пам'яток архітектури місцевого значення, одиниць
1. Володимир - Волинський	32	7	25
2. Горохівський	53	15	38
3. Іваничівський	48	0	48
4. Камінь - Каширський	19	0	19
5. Ківерцівський	33	18	15
6. Ковельський	19	9	10
7. Локачинський	19	7	12
8. Луцький	29	13	16
9. Любешівський	9	4	5
10. Любомльський	18	11	7
11. Маневицький	22	5	17
12. Ратнівський	21	21	0
13. Рожищенський	18	11	7
14. Старовижівський	19	7	12
15. Турійський	14	9	6
16. Шацький	10	3	7
Загалом	383	140	254

Згідно з даними таблиці, фактично кожен район області володіє тими чи іншими культурно-історичними ресурсами, що визначають їх потенціал для розвитку певних видів туризму. Крім того, простежується певна закономірність за якою райони з хорошим рівнем забезпечення природно-географічними ресурсами (Шацький) володіють меншою кількістю пам'яток історії та культури[13].

Про важливість досліджуваного нами в цьому розділі виду туристичних ресурсів говорить і той факт, що в розвинених країнах світу історичні пам'ятники активно використовують для отримання прибутку. Деякі країни, наприклад, як Італія, Франція, мають значну частину доходів, які дає рекреаційне господарство. Вони отримують від вмілої експлуатації історико-культурного потенціалу. Цьому сприяє велика кількість пам'ятників, їх висока художня цінність, добре зберігання, вміла організація туристичних послуг.

Якщо ми будемо вести мову саме про Волинську область, як регіон дослідження, то унікальність її географічного розташування, добрі природні умови в поєднанні з багатством ресурсів сприяли розвитку великих поселень. Та будівництва фортифікаційних та сакральних споруд, на кошти виручені від торгівлі яку завжди вдавалося вести досить успішно адже починаючи з часів Галицько-Волинського князівства коли через територію Волинської області велася активна торгівля сіллю, і закінчуючи сучасністю. Бо цей регіон є важливим транзитним пунктом експортно - імпорتنих відносин між Україною, Польщею та Білоруссю. У той час Волинь була і залишається важливим з торгової точки регіоном і місцем зосередження потужних матеріальних ресурсів які протягом всієї історії краю. Вона неодноразово направлялися на будівництво замків, фортець та сакральних споруд, що, в свою чергу, зараз є об'єктами туристичного інтересу, з якими пов'язане основний потенціал розвитку культурно-історичних видів туризму.

Згідно з історико-культурних особливостей розвитку території сучасної Волинської області найбільш високорозвиненими містами були і являються на цей момент - Луцьк і Володимир-Волинський, де і зосереджені найпопулярніші

об'єкти туристичного інтересу, що підтверджують статистичні дані, наведені в таблиці 2.1 Огляд цих об'єктів необхідно було для того, щоб краще зрозуміти процес виникнення культурно-історичних туристських ресурсів району дослідження.

Отож, серед пам'яток історії та архітектури у місті Луцьку найвідомішими є: Замок Любарта (XIII – XIV ст.), Кафедральний собор Св. Апостолів Петра і Павла з монастирем єзуїтів та підземеллями (1639 р.), Свято – Троїцький Кафедральний собор (1752—1755 р.р.), Архітектурний комплекс Луцького братства (1634р.) та інші.

Далі йде населений пункт багатий своїм історичним минулим, яке залишило після себе безліч цікавих пам'яток є Володимир-Волинський. Можу сказати, що саме це місто свого часу грало ключову роль в становленні праукраїнської держави під назвою Київська Русь. Основними архітектурними пам'ятками, що збереглися тут до наших днів і мають гарний туристичним потенціалом є наступні: Успенський Собор 1160р.), Василівська церква (XIII-XIV ст.), Кафедральний Собор Різдва Христового (1718-1755р.р.) І інші.

У висновку, ми можемо з упевненістю сказати, що на території Волині є дуже багато історико-культурних пам'яток використовуваних в туристичній діяльності. Але проте, багато хто з них розкривають свій потенціал не в повній мірі, а значна кількість сакральних об'єктів не використовують своєї туристичної атрактивності взагалі і вони залишаються непомітними.

Це, як правило, спровокує формування в свідомості потенційних туристів Волинської області як туристичного бренду. Якщо брати до уваги саме міста, то Луцьк, як фінансовий і культурний центр краю з безліччю фестивалів. Він має можливість перетворитися в туристичний центр рівній Львову, але це за умови залучення до екскурсійних програм таких пам'яток як архітектурний комплекс Луцького братства та Свято-Троїцький кафедральний собор. Це тому, що оскільки це для певної категорії туристів, ці будівлі будуть складати величезний туристичний інтерес, який можна поєднувати з діловими поїздками до обласного центру. А Володимир-Волинський, на нашу думку потребує

відновлення стін міських укріплень часів Київської Русі а також масштабного акцентування уваги на Василевській церкві - ротонди і будівлях навколишні, адже аналогів їй на території всієї Європи залишилося дуже мало.

2.3 Соціально-економічні аспекти формування туристичного потенціалу Волинської області

Соціально-економічні туристичні ресурси разом з природними та історико культурними необхідні нам для розвитку туристичної індустрії. Адже це важливо для реалізації вже наявного потенціалу тієї чи іншої території. Саме тому основні аспекти цього питання доцільно відобразити в окремому певному розділі.

Специфіка соціально-економічних передумов формування туристичного потенціалу полягає у тому, що вони, як правило, не є основними об'єктами туристичного інтересу. Попри все вони виконують лише допоміжну функцію через забезпечення пересування від дестинації до дестинації. Та у випадку автодоріг, чи надання послуг розміщення, якщо мова йде про відповідні заклади. Основними детермінантами туристичного потенціалу з соціально економічної точки зору є рівень економіки регіону, структура господарства, розвиток власне туристичної та транспортної інфраструктури. Перш за все, хотілося б згадати транспортну складову, адже вона забезпечує переміщення рекреанта від місця постійного проживання до дестинації відпочинку. У регіоні дослідження, якщо порівнювати з іншими частинами України, досить не поганий стан автомобільних доріг. Треба пам'ятати, що за даними незалежних спостерігачів у Волинській області в незадовільному стані перебувають лише 26,5% доріг, тоді як на Одещині та Львівщині, які традиційно вважаються найбільш атрактивними з туристичної точки зору, 50 і 45% відповідно. Що стосується економічної структури області то сільське господарство забезпечує 35,3% валового продукту, послуги – 26%, промисловість – 25%, будівництво – 3,6%. Досить вагомий вплив на соціально – економічну ситуацію в регіоні має безробіття. Саме воно станом на грудень 2015 року становило 11% від усього

працевдатного населення. Наступним аспектом є робота колективних засобів розміщення. Згідно з даними Державної служби статистики їх у області налічується 90, що складає 3,8% від загальноукраїнської кількості. За 2015 рік заклади розміщення регіону дослідження відвідали 77000 туристів, що є досить не значним для такого туристичного регіону показником. [24]

Тепер ми знаємо, що в області існують досить хороші соціально-економічні передумови для розвитку туристичної сфери. Бо перш за все, завдяки вигідному розташуванню, якісним автодорогам і значну частку сфери послуг у структурі економіки краю. Крім того, можна помітити, що є також високий рівень безробіття і низька середня заробітна плата в регіоні, яка за даними Державної служби статистики становить 4100 грн. Інші спонукають вітчизняних та іноземних інвесторів вкладати матеріальні ресурси в розвиток туристичної інфраструктури навколо наявних природних та історико-культурних пам'яток. Ясна річ, що є ряд недоліків, які стримують розвиток індустрії розваг в регіоні з соціально-економічної точки зору, тому саме про них і йтиметься в наступному етапі нашого дослідження.

Висновки до розділу 2

Отже, можна зробити висновок, в цьому розділі ми охарактеризували природно-географічні, культурно-історичні та соціально-економічні забезпечення туристичного потенціалу регіону дослідження. І прийшли настане висновків:

- провідний природно-ресурсний потенціал Волинської області пов'язаний з наявністю великої кількості водних об'єктів і значних площ, покритих лісами. Тому важливо зберігати і примножувати наявні природні багатства краю щоб надалі, залучаючи необхідні інвестиції перетворити такі дестинації як «Шацький» НПП а також «Прип'ять-Стохід» та інші, туристичні атракції європейського рівня;

- У даній області вже зараз є багато історико-культурних пам'яток використовуваних в туристичній діяльності. Але, однак, більшість з них розкривають свій потенціал не в повній мірі. Невелика, але значна кількість сакральних об'єктів не використовують власної туристичної атрактивності взагалі. Вирішити цю проблему можна за рахунок залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій, адже регіон, на відміну від Східної частини України в соціально-економічному плані зараз досить стабільний. Треба зазначити, що крім того, для Волинської області характерний високий рівень безробіття і низька середня заробітна плата що зможе привернути увагу іноземних інвесторів які зможуть скористатися дешевою робочої сили, активізувати туристичні потоки в краї і зменшити рівень безробіття одночасно;

- Якщо говорити про соціально-економічних туристичних ресурсів, то в регіоні дослідження існують досить хороші соціально-економічні передумови для розвитку туристичної сфери, перш за все, завдяки вигідному розташуванню, якісним автодорогам, і значну частку сфери послуг у структурі економіки краю;

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ОБЛАСТІ

3.1 Можливості використання наявного туристичного потенціалу

На початку пропоную розглянути це на прикладі SWOT-аналізу, їх краще представити в формі таблиці 1.2:

<ul style="list-style-type: none"> - Сильні сторони <ul style="list-style-type: none"> - має вагомий туристичний потенціал - Багато архітектурних об'єктів - Наявна в області мережа автомобільних та залізничних магістралей - Розвиток зеленого туризму	<ul style="list-style-type: none"> - Слабкі сторони <ul style="list-style-type: none"> - реалізується на недостатньому рівні - Нестача сонячних днів в році і багато дощів - Велике відстань від основних регіонів нашої країни - не має інтелектуального і культурно-освітнього змісту екостежок - Мала привабливість - немає реклами
<ul style="list-style-type: none"> - Можливості <ul style="list-style-type: none"> - Можливо законодавчо врегулювати функціонування регіональних та місцевих доріг; - розробити схеми маршрутів та побудувати велодоріжки у містах обласного підпорядкування	<ul style="list-style-type: none"> - Загрози <ul style="list-style-type: none"> - Багато архітектурних об'єктів, але вони потребують реставрації - глобальна ситуація з коронавірусом заважає розвитку туризму в регіоні

Велика частина цієї дипломної роботи присвячена дослідженню основних характеристик природних та історико-культурних об'єктів у Волинській області

з точки зору їх придатності для залучення в туристичну сферу і туристичного потенціалу в цілому. При цьому, з кожною наступною описаної пам'яткою впевненість в тому, що регіон дослідження має величезний потенціал для розвитку індустрії розваг тільки росла. Тому, спираючись на інформацію з попередніх розділів, можна сказати, що основні можливості для використання туристичного потенціалу в регіоні пов'язані з такими містами як Луцьк та Володимир-Волинський, з точки зору культурно - пізнавального туризму, а також з безліччю природоохоронних територій на Півночі області серед яких виділяються НПП «Шацький», а також «Прип'ять-Стохід»

Проводячи аналіз за даними які подає місцева влада, в 2015 році місто Луцьк з туристичною метою відвідали близько 300 000 чоловік, а Володимир Волинський - 80 000. Я вважаю, що ця цифра досить незначна і не відображає повною мірою тих можливостей якими міг би володіти цей регіон дослідження. Щоб допомогти реалізувати наявний потенціал в туристичній використанні слід залучити такі об'єкти туристичної спадщини як архітектурний комплекс Луцького братства, Кафедральний собор Св. Петра і Павла в Луцьку а також Кафедральний Собор у Володимирі - Волинському. Ці пам'ятники дозволять урізноманітнити екскурсійні програми, зацікавити ними більш широке коло туристів, як наслідок збільшити надходження до місцевого бюджету від туристичної сфери, а також стимулювати становлення малого та середнього бізнесу в області. Також дуже часто і фактично без використання з точки зору туризму залишаються природоохоронні об'єкти. Наприклад, Татранський національний природний парк, на кордоні

Польщі та Словаччини щорічно відвідує приблизно 5 млн. Туристів тоді як для Шацького НПП, що знаходиться на Волині і має не менш унікальним ресурсним фондом вищезгаданий показник складає всього лише 170 000 тисяч чоловік в рік. Це за даними на кінець 2015 року. Варто згадати, що ми стикаємося з недостатнім використанням наявного туристичного потенціалу. Тут допоможе державна підтримка і масштабна рекламна діяльність. Всі повинні популяризувати наявні туристичні маршрути і стимулювати до створення

нових, щоб в майбутньому ми змогли отримати максимально повне використання наявного туристичного потенціалу. Також розвинути його можуть допомогти реформи на законодавчому рівні стимулюючі місцеве населення займатися туристичною діяльністю у відкритій формі надаючи послуги розміщення і отримуючи, наприклад, пільгове оподаткування на певний початковий період своєї діяльності.

Пропозиція готелів та інших місць для розміщення в туристичної дистанції може стати значно більше і саме це може допомогти залучити більшу кількість туристів. Та після насичення ринку це може призвести до падіння рівня цін на послуги на основі високої конкуренції між суб'єктами господарювання які надаватимуть послуги розміщення та додаткові послуги, наприклад в НПП або просто в мальовничій місцевості яка територія навколо озера Сірче. Вважається, відсутність будь-якої туристичної інфраструктури навколо цього об'єкта недопустима. Адже при таких умовах про існування такої атракції знають виключно місцеві жителі. Крім того, у Волинській області розроблено два глобальних туристичні інвестиційні проекти - «Золота діадема Волині» і «Будівництво. Вони показують, як використання існуючого соціально - економічного потенціалу для розвитку туризму. Як наприклад, проект під назвою «Туристичний продукт « Золота діадема Волині »» показує народження на основі унікальних волинських пам'яток історії, культури, містобудування і архітектури, державних історико-культурних заповідників. Та музеїв, які знаходяться недалеко від автомагістралі державного значення М-08. Яка веде від українсько-польського кордону до обласного центру Волині і далі в Рівному якої, перш за все пояснюють вигідність географічного положення Волинської області. Необхідний обсяг інвестицій в разі цього проекту становить десять мільйон доларів США.

Що до проекту «Будівництво і експлуатація цілорічного функціонуючого центру водних розваг «Аквапарк»». Він передбачає створення в обласному центрі умов для комфортного відпочинку. Для громадян України, Польщі, Білорусі та представників далекого зарубіжжя. Необхідний обсяг інвестицій –

3,8 мільйон доларів США. Обговорюється також ідея створення у Луцьку музею-храму Хомської Богородиці. Адже ікона Хомської Богородиці XI століття – одна з трьох відомих у світі реліквій християнства. Вона експонується у музеї Волинської ікони у місті Луцьку. Крім того, однією з можливостей для використання туристичного потенціалу і залучення більшої кількості туристів є проведення міжнародних заходів. Зокрема, у регіоні періодично проводиться велика кількість фестивалів найпопулярнішими серед яких є:

- «Поліське літо з фольклором», що проводиться з 1994 року. Для участі у фестивалі до Луцька з'їжджаються фольклорні колективи з різних країн і континентів.

- «Меч Луцького замку» тут проходять різні лицарські турніри, грає музика середньовіччя, танцюють, приїжджим пропонують спробувати постріляти з лука. Завданням фестивалю є те, щоб можна було максимально повернути ту епоху. Також там пропонують побудувати замки тих часів також продають костюми лицарів.

- «Різдвяна містерія» існує досить давно. Майже з 1983 року. Проходить це в обласному театрі ляльок. Незважаючи на такий довгий час, навіть зараз там систематично проходять міжнародні фестивалі лялькових театрів «Різдвяна містерія».

- «На хвилях Світязя» . З найдавніших часів і до цього дня на Волині люблять свято Івана Купала. Вже майже десять років проводять обряди на озері Світязь. Приїжджає багато туристів, щоб послухати фестиваль народної української пісні і подивитися як зачаровує шоу..[25]

Зробивши висновок ми розуміємо, що Волинська область має вагомий туристичний потенціал. Але треба ще більш ресурсів для досягнення заданої мети. Однак, вже сьогодні можна сказати, що Волинь впевнено йде до того, щоб стати центром туристично-рекреаційної діяльності. Вагомим імпульсом до стрімкого і впевненого руху в цьому напрямку повинно стати впровадження

заходів, спрямованих на загальну децентралізацію влади в країні. Це допоможе зберегти в місцевому бюджеті основну частину свого доходу регіону і розпоряджатися ним на свій розсуд громади. Та також масштабна робота на всіх рівнях в напрямку зменшення рівня корупції в державі та, загалом, впровадження європейських стандартів у всіх сферах суспільного життя.

3.2 Недоліки в розвитку індустрії туризму регіону дослідження

Туризм - одна з най динамічніших сфер людської діяльності. Він пов'язаний з багатьма секторами економіки, тому баланс сил і ринкова ситуація змінюється з величезною швидкістю. Тому навіть у високорозвинених туристичних країнах, таких як Франція, Іспанія або Італія, їх переваги завтрашнього дня можуть бути швидко втрачені. Бо є вплив певних факторів. У туристичній індустрії нашої країни в цілому і в кожній окремій сфері зокрема немає недоліків. У цій частині дослідження ми поговоримо про недоліки з точки зору використання потенціалу для поїздки в райони Волині.

На мою думку, доречно розглядати це питання в контексті різноманітності туристичних ресурсів в регіоні. Про які говорилося раніше на сторінках цієї дипломної роботи.

Тому з природно-географічної точки зору недоліками району Волині є:

- Нестача сонячних днів в році і багато дощів, заважає розвитку традиційного літнього туризму;

- Велике відстань від основних регіонів нашої країни, створюють приплив мандрівників західної України. Таких як Дніпропетровська, Київська, Запорізька, Харківська області;

- Високі запаси району, які іноді ускладнюють діючі туристичні маршрути, щоб вони стали новими і прохідними;

Основними недоліками досліджуваної галузі в області культури і історії є такі:

- Багато архітектурних об'єктів потребують реставрації;

- Також, незвичайні архітектурні пам'ятники слід включати в туристичні стежки, щоб підвищити їх привабливість;

- Природа не має інтелектуального і культурно-освітнього змісту еко стежок природоохоронних об'єктів, тоді як можна було б включити широкий спектр способів виправлення цієї ситуації.

І соціально-економічно найбільшими негативними наслідками для туристичної галузі регіону є:

- Дуже мало коштів розміщення в місцях з найбільшою концентрацією туристів;

- низька якість основних високоякісних вторинних доріг, заважає туристам досліджувати менші куточки району. Підтверджується одним із задніх ділянок озера Пошук;

- Відсутність належного рекламного і інформаційного забезпечення атракціонів існуючої реклами, що знижує ефективність їх використання [26];

Як бачите, використання потенціалу району Волинь має свої переваги і недоліки. Це вищевказані недоліки, які пронизують всі аспекти туризму і перешкоджають використанню наявних можливостей повною мірою. На наш погляд, тільки за умови усунення недоліків, описаних в цьому розділі, досліджувана територія має шанс стати однією з найпривабливіших. Якщо брати з точки зору туризму і відпочинку.

3.3 Удосконалення індустрії туризму області

Очевидним є те, що Волинська область має величезний туристичний потенціал, що реалізується на недостатньому рівні. Не в останню чергу завдяки наявності недоліків у туристичній інфраструктурі. Тому, я пропоную наступні дії для удосконалення індустрії туризму області:

1. Створити туристичний портал, на якому туристи зможуть отримати «відповіді на будь-які питання». Зробити його доступним як онлайн, так і в телефонному режимі. Та обов'язково, щоб він був на різних мовах. Також створити локальні туристично-інформаційні центри в регіонах. Ефективна

робота туристських інформаційних центрів повинна бути спрямована, в першу чергу, на підвищення конкурентоспроможності області. На міжнародному та внутрішньому туристських ринках. Саме туристично-інформаційні центри, які часто є одним з перших об'єктів туристичної інфраструктури, що зустрічає туриста в дестинації, повинні бути зразком дружелюбності і найвищої якості сервісу.

2. Забезпечити подальший розвиток туризму за рахунок реконструкції. Розширення власної матеріальної бази з залученням в цих цілях ресурсів інших галузей господарства і зарубіжних інвесторів. Здійснити будівництво туристських готелів, баз, кемпінгів, автотранспортних підприємств, доріг, магазинів і інших підприємств торгівлі та харчування.

3. На прикладі серіалу «Чорнобиль» до 2019 року Україна зуміла істотно примножити надходження до держбюджету від туризму. Тільки за 9 місяців минулого року український бюджет отримав майже 127 «туристичних» мільйонів гривень. Що більше показників за весь минулий рік.

Тому, я пропоную прорекламувати певну туристичну дестинацію за кордоном. Це може бути на телебаченні, інтернеті, культурних подіях та багато іншої активності за межами країни. Це можна рекламувати як певний об'єкт області. Це у свою чергу спровокує формування у свідомості потенційних туристів Волинської області як туристичного бренду. Що стосується власне обласного центру, то Луцьк, як фінансовий та культурний центр краю з безліччю фестивалів має можливість перетворитися на туристичний центр. Який буде рівнозначний Львову. Проте лише за умови залучення до екскурсійних програм. Таких атракцій як архітектурний комплекс Луцького братства і Свято Троїцький кафедральний собор. Адже для певної категорії туристів ці будівлі будуть становити величезний туристичний інтерес. А його можна поєднувати з діловими поїздками у обласний центр;

4. Підвищення якості туристичних послуг. Як зазначалося вище, потрібно здійснювати будівництво. Різних туристських готелів, баз, кемпінгів,

автотранспортних підприємств, доріг, ресторанів, кафе. Також необхідно проводити стандартизацію (атестацію) діяльності інструкторів-провідників в області забезпечення безпеки подорожей. Які пов'язані з проходженням туристами (екскурсантами) маршрутів, що становлять підвищену небезпеку для їхнього життя і здоров'я. Наприклад труднопрохідна місцевість, спелеологічні та водні об'єкти та інші. З цією ж метою необхідна стандартизація (атестація) діяльності екскурсаводів, гідів, гідів (перекладачів) з метою зміцнення єдності культурно-інформаційного простору області та України. В тому числі доведення до українських і іноземних туристів повної і достовірної інформації про матеріальні та духовні цінності нашої країни. Включаючи історичний та культурний спадок, а також роль і місце туризму в сучасному світі. В туристичних місцях необхідно забезпечувати всі важливі вивіски і стенди не тільки українською мовою, а іноземною;

5. Володимир-Волинський , на нашу думку, потребує відновлення мурів міських укріплень часів Київської Русі. Потребує також масштабного акцентування уваги на Василівській церкві – ротонді та будівлях що її оточують, адже аналогів їй на території усієї Європи залишилося надзвичайно мало;

6. Також потрібно розробити нові тури та перспективні схеми розвитку туризму, екскурсій і відпочинку. Тому, що область на даний момент має багато історико-культурних об'єктів. Деякі не використовуються у туристичній діяльності взагалі. Волинська область має природно ресурсний потенціал пов'язаний з наявністю великої кількості водних об'єктів та значних площ, вкритих лісами. Надзвичайно важливо зберігати і примножувати наявні природні багатства краю аби у подальшому, залучивши необхідні інвестиції. Щоб перетворити такі дестинації як «Шацький» НПП а також «Прип'ять-Стохід» та інші, на туристичні атракції європейського рівня.

7. Створити широкий прокат туристського і спортивного інвентарю. Наприклад інвентар до легкових автомобілів для автотуристів, або велосипедів і човнів.

Фінансування пропонується знайти з власної матеріальної бази. І залученням в цих цілях ресурсів інших галузей господарства і зарубіжних інвесторів.

Отже, для удосконалення індустрії туризму області я пропоную створити туристичний портал. На якому туристи зможуть отримати «відповіді на будь-які питання»; також створити локальні туристично-інформаційні центри в регіонах. Забезпечити подальший розвиток туризму за рахунок реконструкції і розширення власної матеріальної бази. З залученням в цих цілях ресурсів інших галузей господарства і зарубіжних інвесторів. Пропоную прорекламувати певну туристичну дестинацію за кордоном. Підвищити якість туристичних послуг. Відновити міські мури та Василівську церкву які знаходяться в Володимир Волинському. Розробити нові тури та перспективні схеми розвитку туризму, екскурсій і відпочинку. Створити широкий прокат туристського і спортивного інвентарю.

Висновки до розділу 3

Отже, Волинська область має величезний туристичний потенціал, який реалізується на недостатньому рівні. Можна сказати що Волинь впевнено прямує до того щоб стати осередком туристично-рекреаційної діяльності. Потужним імпульсом до ще більш швидкого і впевненого руху у цьому напрямі має стати впровадження заходів спрямованих на загальну децентралізацію влади. Це дозволить зберігати у місцевому бюджеті основну частину власного доходу регіону. І розпоряджатися ним на власний розсуд громади. А також масштабна робота на всіх рівнях у напрямку зменшення рівня корупції у державі. Загалом потрібно упровадження європейських стандартів у всіх сферах суспільного життя.

Як бачимо, з точки зору використання туристичного потенціалу Волинська область має як переваги так і недоліки. Основні недоліки: мала кількість сонячних днів у році. Багато опадів що стримує розвиток традиційних літніх видів туризму. Віддаленість від основних регіонів нашої держави, що генерують туристичні потоки до Західної України. Таких як Дніпропетровська, Київська, Запорізька, Харківська області. Висока заболоченість території, що місцями створює труднощі при формуванні нових. Багато об'єктів архітектури потребують реставрації. Необхідно включити інші, нетривіальні пам'ятки архітектури до туристичних маршрутів аби підвищити їх. Відсутність пізнавального та культурно-просвітницького наповнення. Немає еко стежок, природоохоронних об'єктів. виправивши цю ситуацію можна буде залучити більш широке коло рекреантів. Тільки за умов усунення описаних у даному розділі недоліків регіон дослідження має шанси стати однією з найпривабливіших територій з точки зору туристичної діяльності та відпочинку.

Для удосконалення індустрії туризму області я пропоную створити туристичний портал. На ньому туристи зможуть отримати «відповіді на будь-які питання». Треба також створити локальні туристично-інформаційні центри в регіонах. Забезпечити подальший розвиток туризму за рахунок реконструкції і розширення власної матеріальної бази. Залучити в цих цілях ресурсів інших галузей господарства і зарубіжних інвесторів Зробити рекламу туристичної дестинації за кордоном. Підвищити якість туристичних послуг. Відновити міські мури та Василівську. Розробити нові тури та перспективні схеми розвитку туризму, екскурсій і відпочинку. Створити широкий прокат туристського і спортивного інвентарю.

ВИСНОВКИ

На основі написання наукового дослідження ми дійшли наступних висновків:

1) В першому розділі ми теоретично дослідили основи формування та використання туристичного потенціалу території. У зв'язку з цим встановлено, що туризм дійсно є складним і багатогранним поняттям. Має безліч інтерпретацій, тривалу історію розвитку, розгалужену класифікацію та безліч функцій. Які мають дуже великий вплив на розвиток суспільства, особливо в умовах зростаючої глобалізації. Туристичний потенціал дуже важлива категорія з точки зору розвитку індустрії туризму. Однак різноманіття методів його оцінки з одного боку дозволяє підібрати його відповідно до кожної окремо взятої ситуації. З іншого може призвести до плутанини. Уникнути якої, на нашу думку, можна лише шляхом уніфікації вимог до проведення оцінки туристичного потенціалу.

Як наслідок можна стверджувати, що туристичні розвитку індустрії туризму, ресурси Не зважаючи на різноманіття класифікацій всі вони мають об'єднуючий чинник. Він полягає у тому, що всі без винятку вчені виділяють приблизно однакові групи ресурсів. Серед яких є природні, соціально-економічні та культурно-історичні. Саме елементи середовища перераховані у цих групах є найважливішими у туристичній діяльності.

Крім того, в туристичній інфраструктурі вагомим сегментом вважають транспортну систему. Сформовану з дорожньої мережі, транспортних засобів, пристроїв. Дорожньо-транспортна мережа у туристичних регіонах переважно комплексна. Бо тут існують багатоцільові зв'язки. Наприклад трудові, туристичні, створені на основі залізничних, автомобільних, водних, повітряних доріг. У випадку регіону дослідження, критичним є питання забезпечення сполученням залізничного та автомобільного типу. Ми можемо з упевненістю сказати, що туристична інфраструктура є надзвичайно вагомим елементом

соціально-економічного розвитку галузі. Функціонування та розвиток жодного інфраструктурного об'єкта, чи то закладу громадського харчування, чи то банківської установи, не можливе без забезпечення хорошого рівня транспортної доступності. В додаток з стабільності соціальних, економічних, політичних та екологічних показників розвитку регіону елементів соціально-економічної сфери.

2) У розділі 2 ми охарактеризували природно-географічні, культурно-історичні та соціально-економічні забезпечення туристичного потенціалу. І дійшли наступних висновків:

- основний природно-ресурсний потенціал Волинської області пов'язаний з наявністю великої кількості водних об'єктів та значних площ, вкритих лісами. Надзвичайно важливо зберігати і примножувати наявні природні багатства краю аби у подальшому, залучивши необхідні інвестиції перетворити такі дестинації. Такі як «Шацький» НПП а також «Прип'ять-Стохід» та інші, на туристичні атракції європейського рівня;

- якщо говорити більш детально про культурно-історичну складову. То у області уже на даний момент є багато історико-культурних атракцій які використовуються у туристичній діяльності, однак, більшість з них розкривають свій потенціал не в повній мірі. Значна кількість сакральних об'єктів не використовують власної туристичної атрактивності взагалі. Вирішити цю проблему можна за рахунок залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій, адже регіон, на відміну від Східної частини України у соціально-економічному плані на даний момент досить стабільний. Крім того, для Волинської області характерний високий рівень безробіття і низька середня заробітна плата. Це зможе привернути увагу іноземних інвесторів. А вони зможуть скористатися з дешевої робочої сили. Та активізувати туристичні потоки у краї та зменшити рівень безробіття одночасно;

- Що стосується соціально-економічних туристичних ресурсів. У регіоні дослідження існують досить хороші соціально-економічні передумови

для розвитку туристичної сфери. Перш за все, завдяки вигідному розташуванню, якісним автошляхам, і значній частці сфери послуг у структурі економіки краю;

3) Волинська область має величезний туристичний потенціал, але треба ще більш ресурсів для досягнення заданої мети. Однак, вже сьогодні можна сказати що Волинь впевнено прямує до того щоб стати осередком туристично-рекреаційної діяльності. Потужним імпульсом має стати впровадження заходів спрямованих на загальну децентралізацію влади у країні. Дозволить зберігати у місцевому бюджеті основну частину власного доходу регіону. Розпоряджатися ним на власний розсуд громади. Вагомим є і масштабна робота на всіх рівнях у напрямку зменшення рівня корупції у державі. Загалом, упровадження європейських стандартів у всіх сферах суспільного життя.

4) Як бачимо, з точки зору використання туристичного потенціалу Волинська область має як переваги так і недоліки. Основні недоліки: мала кількість сонячних днів у році. Багато опадів що стримує розвиток традиційних літніх видів туризму. Віддаленість від основних регіонів нашої держави, що генерують туристичні потоки до Західної України. Таких як Дніпропетровська, Київська, Запорізька, Харківська області. Висока заболоченість території, що місцями створює труднощі при формуванні нових та проходженні існуючих туристичних маршрутів. Багато об'єктів архітектури потребують реставрації. Відсутність пізнавального та культурно-просвітницького наповнення еко стежок природоохоронних об'єктів. У той час як виправивши цю ситуацію до таких маршрутів можна буде залучити більш широке коло рекреантів. На нашу думку, тільки за умов усунення описаних у даному розділі недоліків регіон дослідження має шанси стати однією з найпривабливіших територій. З точки зору туристичної діяльності та відпочинку.

5) Для удосконалення індустрії туризму області я пропоную створити туристичний портал. На якому туристи зможуть отримати «відповіді на будь-

які питання». Створити локальні туристично-інформаційні центри в регіонах. Забезпечити подальший розвиток туризму за рахунок реконструкції і розширення власної матеріальної бази. З залученням в цих цілях ресурсів інших галузей господарства і зарубіжних інвесторів. Прорекламувати певну туристичну дестинацію за кордоном. Підвищити якість туристичних послуг. Відновити міські мури та Василівську церкву які знаходяться в Володимир-Волинському. Розробити нові тури та перспективні схеми розвитку туризму, екскурсій і відпочинку. Створити широкий прокат туристського і спортивного інвентарю, причепів до легкових автомобілів для автотуристів, велосипедів і човнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про туризм» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 31, ст.241) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text> (дата звернення: (03.03.2021).
2. Паньків Н. М. Туристичне ресурсознавство / Н. М. Паньків. – Львів: Український бестселер, 2011. – 24 с.
3. Енциклопедія українознавства: Словникова частина : / [Наукове товариство імені Шевченка](#) ; гол. ред. проф., д-р [Володимир Кубійович](#). — Париж ; Нью-Йорк : [Молоде життя](#) ; Львів ; Київ : Глобус, 1955—2003.
4. Організація туристичного обслуговування : підручник / М. П. Мальська, В. В. Худо, Ю. С. Занько ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – К. : Знання, 2011. – 275с.
5. Квартальнов В. Туризм : Учебник/ Валерий Квартальнов,; Российская международная академия туризма . -М.: Финансы и статистика, 2004. -314 с.
6. Я. В. Верменич. [Волинська область](#) // [Енциклопедія історії України](#) : у 10 т. / редкол.: [В. А. Смолій](#) (голова) та ін. ; [Інститут історії України НАН України](#). — К. : [Наук. думка](#), 2003. — Т. 1 : А — В. — С. 607.
7. О. В. Метілка, Л. Ю. Івевакова. [Волинська область](#) // [Енциклопедія сучасної України](#) : у 30 т. / ред. кол. [І. М. Дзюба](#) [та ін.] ; [Національна академія наук України, Наукове товариство імені Шевченка](#), Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. — К., 2003–2014.
8. Забокрицька М. Р. Хільчевський В. , К. Манченко, А. П. Гідроекологічний стан басейну [Західного Бугу](#) на території України. — К.: Ніка-Центр, 2006. — 184 с.
9. М. Ф. Котляр. [Каменець](#) // : [Наук. думка](#), 2007.с.48
10. Мазурок Р. В., Гнатюк А. С. Володимир. Забуті образи міста. — Рівне : видавничий дім «Естеров», 2013.

11. [Кравчук П. А. Книга рекордів Волині.](#) — Луцьк : Волинська обласна друкарня ; Любешів : Ерудит, 2005. — 302 с.
12. Терський С. Історія Луцька. Том 1. Лучеськ Х—XV ст. — Львів, 2006. — 251 с.
13. Троневи́ч П. Волинь в сутінках української історії XIV—XVI ст. — Луцьк, 2003.
14. Мандзюк Ф., Окуневич В. У Луцькому замку, — Луцьк, 2007
15. Луцьк. Архітектурно—історичний нарис. Б.Колосок, Р.Метельницький — Київ, 1990.
16. Колосок Б. В. Православні святині Луцька. — К, 2003, — с. 181—202.
17. Довбищенко М. В. Волинська шляхта у релігійних рухах кінця XVI — першої половини XVII ст. — К, 2008 — С. 184—195, 444—445.
18. Гаврилюк С. В. Відновлення Успенського собору м. Володимира http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ChI/2010_1/1-10.pdf Волинського — унікальної пам'ятки Київської Русі: концепція, здійснення, результати.
19. Іван Могитич. «Василівська ротонда — лицарський храм Волині.» — Луцьк, 2010.
20. «Памятники градостроительства и архитектуры УССР.» — Киев : Будівельник, 1985. — том 2.(рос.)
21. Полесье. Материальная культура / В. К. Бондарчик, И. Н. Браим, Н. И.Бураковская. — Киев: «Наукова думка», 1988. — С. 44. — 448 с.
22. Кадастр іхтіофауни Рівненської області / Гроховська Ю. Р., Воловик Г. П., Кононцев С. В. і ін.; Під ред. Мошинського В. С. і Гроховської Ю. Р. — Рівне: Дока-центр, 2012. — 200 с.
23. Герасимчук З. В., Микитин Т. М., Якимчук А. Ю. Маркетинг природнозаповідних територій. Луцьк: ЛНТУ, 2012. — 245 с.
24. Світова економіка: підруч. для студ. вищ. нав. закл. / [А.С. Філіпенко,

- О.І. Рогач, О.І. Шнирков, О.О. Веклич та ін.]. - К.: Либідь, 2001. – 582 с .
25. Бондаренко Г. Волинь і Волинське Полісся в історичній політичній географії С. 112–123.
26. Корнева Д.А. Проблеми розвитку інфраструктури туризму
URL: <http://www.nbu.gov.ua/> (дата звернення: 03.05.2021).
27. Волинская область [Електронний ресурс] – Режим доступу:
https://ru.wikipedia.org/wiki/Волинская_область (дата звернення: 03.05.2021).
28. МЕТА Карты – Карта Волинской области
URL: <http://map.meta.ua/ru/volynsky-region/> (дата звернення: 03.05.2021).
29. Пам'ятки архітектури національного значення Волинської області
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Пам%27ятки_архітектури_національного_значення_Волинської_області (дата звернення: 03.05.2021).
30. Украина, Волинская область, Карта.
URL: <http://kartaonline.com/ru/uk-region/602-%%D1%81%D0%BA%D0%B0> (дата звернення: 05.05.2021).
31. НПП Припять-Стохид - Изображение Национальный природный парк . Припять-Стохид, Любешов
URL: https://www.tripadvisor.ru/LocationPhotoDirectLinkg9463972d9463097i163507375-National_Nature_Park_Pripyat_StokhidLyubeshiv_Volyn_Oblast.html (дата звернення: 05.05.2021).
32. Національні природні парки України
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%> (дата звернення: 05.05.2021).

ДОДАТКИ

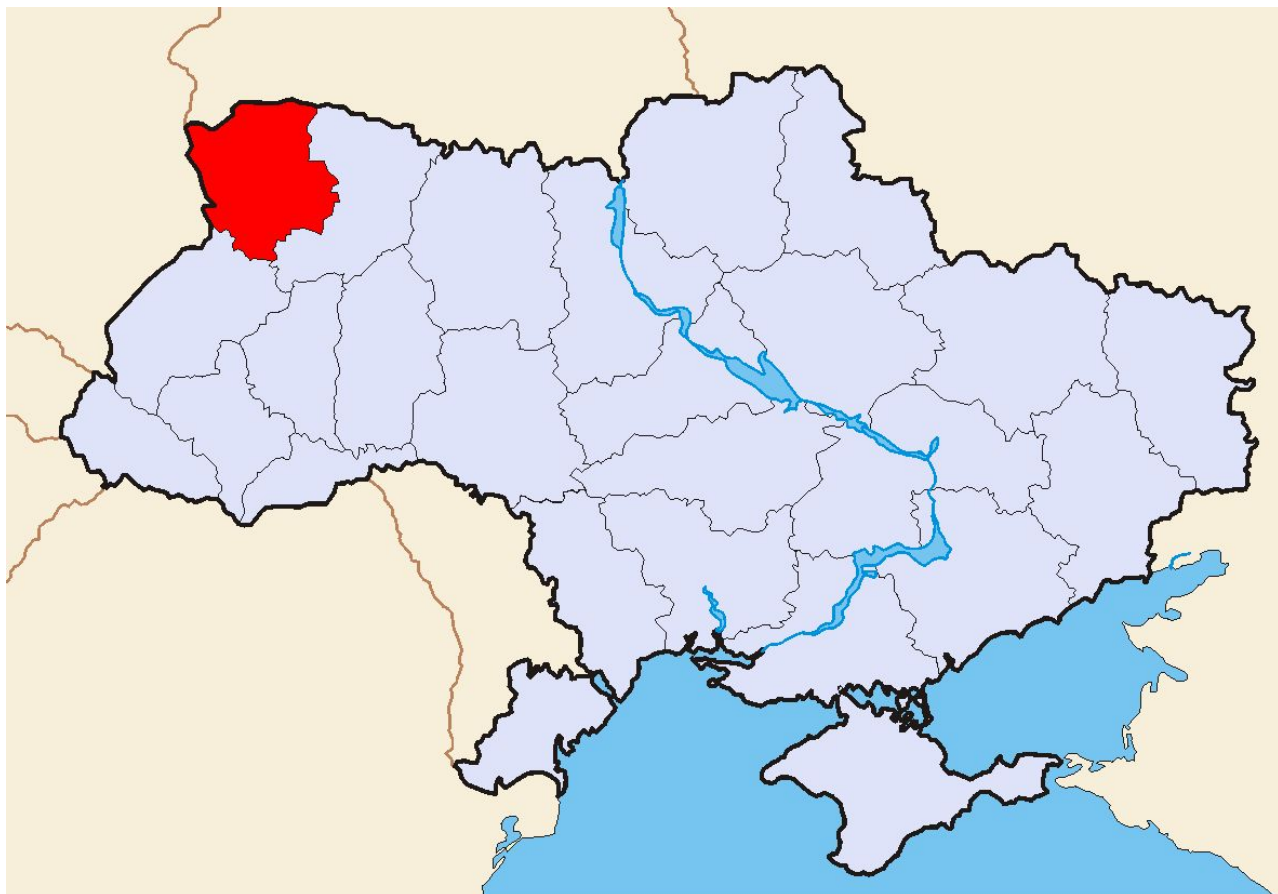

Рис. 2.1 Розташування Волинської області відносно інших регіонів України та сусідніх держав[30].